

A NÉPSZÁMLALÁS GÉPEI

A "Budapesti Hírlap" egyik legutóbbi számában az alábbi érdekes cikk jelent meg Mozolowsky Sándor, az óhazai népszámlálás vezetőjének tollából, melyet a közeledő kanadai népszámlálásra való tekintettel szemlélyesen közlünk.

Régebben sok kifogást emeltek az ellen, hogy különösen a nagyobb, az egyes államok egész területére, népességük ősz szételére vonatkozó időszaki statisztikai felvételek eredményei — a hosszúra nyúló kézi feldolgozási módszer folytán — nagyrészt csak akkor váltak már ismertekké, amikor kormányzati, gyakorlati célokra a felvétel és az eredmények közlése közt eltelt időben beállott változások következtében már teljességükben nem voltak felhasználhatók, inkább csak történeti, tudományos értékek lehettek.

Valamelyes megoldásnak legégetőbb szüksége a rohamos nép növekedésű Egyesült Államokban jelentkezett legelőbb. A washingtoni kormány 1890-ben bizottságot küldött ki a kérdés megoldására. Ez a bizottság Hollerith német származású amerikai állampolgárnak abban az időben ismeretessé vált találmányát, adatoknak különleges kártyákra lyukasztás által való átvitelét és ezekkel a lyukasztott kártyákkal való további feldolgozás rendszerét is alkalmasnak, gyorsnak és megbízhatónak minősítette. Ez

a rendszer rohamosan tért hódított a kulturálmokban.

Általában véve a statisztikai munkálatoknál használatos gép berendezések között két főtipust kell megkülönböztetnünk a tisztán elektromos kapcsoláson alapuló eredeti Hollerith-rendszert és a bár villamos hatásra berendezett, de mechanikai működésen alapuló Powers-rendszert. Mindkét rendszerét alapul az egyéni adatoknak az egyéni számlálólapokról vagy népszámlálási lapstromokról különlegesen preparált anyagból készült hajszálpontosan egyforma vastagságú, szélességű és magasságú papírlapokra (kártyákra) lyukasztás útján előre megállapított beosztás szerint való átvitele. A kártyák rendszerint 45, de újabb 60 söt 80 függőleges oszlopa van a minden függőleges oszlop 12 helyen lyukasztható az áttenni kívánt adatoknak megfelelően a függőleges oszlopok egyike vagy egymásutánja, vagy csak egy része előzetesen megállapított terv szerint az egyes fogalmak megjelölésére foglalódik le aszerint, hogy hányféle megkülönböztetés teendő az egyes fogalmakon belül.

A lyukasztás, azaz az egyéni lapok, vagy lapstromok adatainak a kártyára való átvitele a lyukasztógépek által történik. Az óránkénti teljesítmény a fogalmak és adatok sűrűségétől függően 80—100 kártya között változik. Átlagosan csak 100

kártya lyukasztását számítva óránkint, 24 lyukasztógép napi tízórás használata mellett tehát 9.000.000 kártyának vagyis erősen kikerekítve, az 1931. évi lélekszám várható mennyiségének feldolgozására 375 munkanap, illetve egy év és három hó szükséges. Már a munkálatok megkezdésének második hetében, hozzá lehet kezdeni a perforáláson átment anyag rendezéséhez, további feldolgozásához.

Ez a további feldolgozás a szortírozó-, rendezőgépek segítségével igen gyors tempóban történik. Mielőtt az anyag a rendezőgépekhez átvitelték, segédgépek, illetve berendezések segítségével megvizsgálják, vajon a lyukasztás folyamán nem esztek-e hibák bele és ezek a hibák más segédgépek általunk készített lyukasztógépek útján kijavítatnak, illetve a hibásan lyukasztott kártyák helyesen perforált kártyákkal helyettesítetnek.

A perforált kártyák a rendezőgépekbe kerülnek. Mint-hogy a gépek mindegyike óránként kerekén 24.000 kártyát képes szétvetni, tehát egy 50.000 lakosú város anyagát nem egész két óra alatt rendez, illetve szétveti a gép pl. családi állapot szerint. A négy számláló szerkezettel ellátott Powers-rendezőkép ezenfelül egyidejűleg még háromféle fogalom szerint meg is számlálják az anyagot, vagyis ezen a módon egyidejűleg megállapíthatjuk a családi állapot szerint való szétvetéssel, pl. hogy mennyi a magyar, német anyanyelvű, mennyi a férfiak és nők száma stb.

A rendezőgépre ugynevezett kikereső készülék is felszerelhető, amelynek előnye akkor mutatkozik, ha nagytömegű, különböző adatokat tartalmazó kártyákból bizonyos meghatározott adatsortot ki akarunk emelni. Pl. ha a kanadai összes 9.000.000 lapból a magyar állampolgárokat és közülük a házasokat akarjuk kikeresni, akkor a készülék nélkül ötször kellene a 9.000.000 kártyát a gépen keresztül futtatni, ami, egy rendezőgépre számítva, 2000 munkórát jelentene. A kikereső készülék használatával ezt a műveletet 400 munkóra alatt végzik el.

Teljes katonai pompával temették el Tucker winniepei bankigazgatót, akit háborzongató hiedelgyével löttek agyon a banditák, amikor a veszélyeztetett hátezer dollár után kapott. A háború poklából sérülés nélkül kikerült bankigazgató volt ezredtszája, a winniepei gránátosok kísérték a temetőbe utolsó útján. Az óriási felkészüléssel folytatott nyomozás ellenére lapzártáig nem sikerült a három merénylőt kézrekeríteni, bár azt hiszik, hogy a rendőrségnek sikerült nyomra bukkannia. A Winnipeg Tribune szívességéből.

GRATULÁCIÓ — HATEZER HALÁLOS ÍTÉLETÉRT

Abból az alkalomból hogy tíz éves véres fennállásának jubileumát ünnepli a kaukázusi GPU, az országos főnöke, Mensinszky üdvözlő táviratot intézett Moszkvából a kaukázusi alosztályhoz, amelynek gratulál az ellenforradalom ellen vitt eredményes küzdelméhez. Megbízható közlések szerint a kaukázusi GPU tíz év alatt nem kevesebb, mint hatezer halálos ítéletet hajtott végre, tehát — megérdemelte a gratulálást.

HÁNY ÉVES A FÖLD?

Holmes amerikai tudós szerint a Föld pontosan 1852 millió éves. A professzor a sziklák rádióaktív elemek fokozatos csökkenéséből számította ezt ki. Kivüle még öt amerikai tudós kutatja a Föld korát. Vélemények eltérnek. Vannak olyanok, akik szerint a Föld még na gyon fiatal: 1460 millió éves, mások szerint pedig már jó öreg: 2000 millió éves.

KIÁSTAK A VILÁG LECSAGYOB KOPORSÓJÁT

Az amerikai pennsylvaniai egyetem expedíciója Kairótól nem messze, a középső egyiptomi gúla közelében kiást a világ legnagyobb szarkofágját, amely teljesen vörös gránitból készült és a Krisztus előtti 2500 év körül, a negyedik dinasztia korából származik. A hatalmas kőkoporsó súlya 1118 tonna és egy óriási sírkamrában állt.

TORONTO — EGY MAGYAR MŰVÉSZ SZEMÉVEGÉN

HORNYSKY MIKLÓS REN JETEG DIJNYERTES KÉPPEL SZEREPÉLT A "GRAPHIC ART" KIÁLLÍTÁSON — MONTREAL ÉS OTTAWA UTÁN TORONTO HAJOLT MEG EGY MAGYAR FESTŐ VASZNAI ELŐTT

A torontói Grange Parkban épült ugynevezett "Art Gallery"-ben heteken keresztül látogatók kiállítását rendezett a "Canadian Society of Graphic Art". Nemcsak Kanadából, hanem az Egyesült Államokból is kikerének 134 művész szerepel, összesen 473 festménnyel, rajzzal, rézmetszettel és az ábrázoló művészetnek még ki tudja hány fajtájával. Eppen ezért kell büszkéknek lennünk arra, hogy a bíráló bizottság egyhangú véleménye alapján magyar ember, a lapunk olvasói előtt már ismert Hornysky Miklós képei kerültek a nagy kiállítás terem közepére, egyenesen szemben a bejáratnál.

A rajzok csoportjában Hornyskynak különösen két brüsszeli látkepe vonta magára az érdeklődést, annál is inkább, mert hiszen a nagy műgonddal készült utmutató 16-ik oldalán képmű is bemutatva ezt a szinadai vonatkozású kép van, me te, élő, mozgó alkotást. Ugyan- let hamarosan látni fogunk a csak állandó közönsége volt a metszetek csoportjában Hornysky öt hatalmas színes rézkarcának, melyek holland, belga és francia tájakat ábrázoltak a Canadian National Exhibition keretében bemutatott "Lumber people" azaz magyar fávágek című szenzációs vásznával meg kezdett idei szereplését tehát ismét egy magyar diadalra zárta le az idej végén ez a magyar művész, akinek máris megvan a helye Kanada legjobb festői között.

Bizonyára érdekelni fogja olvasóinkat, hogy mint a múlt ősszel az ottawai kiállításra, úgy márciusban a montreali kiállításra is meghívták Hornysknyt. Ez utóbbi esetben mint az egyetlen meghívott torontói művészt külön ünneplésben is részesítették. Azóta sem pihent azonban "Nicholas Hornysky" — ahogy angol körökben ismerik és a kiállítások katalógusai is feltüntetik nevét Most fejezte be ugyanis ezredik rézinyomatát néhány kizárólagos joggal eladott rézlemmeznek. Ezek között számtalan olyan kanadai vonatkozású kép van, melyet hamarosan látni fogunk a nagy angolnyelvű folyóiratokban is. Az egyik — talán a legszebb — torontói látkepet nyújtja: egy tehetséges magyar művész szemévegén keresztül.

Napról-napra fejlődik Csehszlovákia hadiipara

A német külügyminisztérium feltétlenül megbízhatónak jelzett információk alapján a napokban ismertetteket között Csehszlovákiának a világ minden részébe irányuló hadiszerszállítási a világon minden részébe irányuló hadiszerszállításáról. A különböző közlések aláhúzottan hangsúlyozták Benes kétszínű szerepét a lefegyverzés körül.

Csehszlovákia állandó hadserege 165.000 főből áll; a katonai kiadások évente a költségvetés 25 százalékára, körülbelül 460 millió pengőre ragnak. De ezenkívül külön alap áll rendelkezésre a légi haderő fejlesztésére. A cseh hadsereg felszerelése kitűnő. A legmodernebb eszközökből áll, amelyeket az ország maga képes előállítani.

A hadianyaggyártó üzemek között a vezető szerep a Skoda Műveké, ahol a francia Schneider-Creuzot Művek jelentékeny tökéredkeltséget vállaltak.

A világháborúban a gár munkásainak száma 30.000 volt, ma az alkalmazottak létszáma meghaladja a 40.000-t. A Skoda Művek külföldön több fiókvállalattal állítottak fel, így Varsóban repülőgépmotor-, az elszakított felügyelőségnek, amelyben bejelentik, hogy miután illetményeket már három hónap óta nem kaptak, még hozzá olyan olcsó áron, amely felveheti a versenyt a könnyű francia asztali borokkal. "Riesling Hongrois" néven kapható a könnyű magyar asztali bor.

A Párisban forgalomba hozott magyar rizling igen kellemes ízű, savanykás fehér bor és a borkereskedők szerint a magyar borkereskedelem számíthat arra, hogy ezt állandóan elhelyezheti a francia piacon.

MAGYAR BOR PÁRISBAN

Néhány hét óta a párisi borkereskedőknel magyar bor is kapható, még hozzá olyan olcsó áron, amely felveheti a versenyt a könnyű francia asztali borokkal. "Riesling Hongrois" néven kapható a könnyű magyar asztali bor.

A Párisban forgalomba hozott magyar rizling igen kellemes ízű, savanykás fehér bor és a borkereskedők szerint a magyar borkereskedelem számíthat arra, hogy ezt állandóan elhelyezheti a francia piacon.

SZTRAJKBA LÉPTEK EGY ARADMEGYEI KÖZSÉG TANÍTÓI

Arad megyében a tanárok és tanítók három hónap óta nem kapták meg havi illetményüket. Az aradmegyei tanítók körében óriási az elkeseredés. A világoslami iskola tanítóit táviratban küldték az aradi tan-

Kanadai vadász-zsákmányok — odahaza

Mult ősszel részletesen megemlékeztünk Dóry Hugó, Gyöngyöshalászi Takách Gyula, Nádasdy Ferenc és Somssich Gyula vadászexpedíciójáról. A vállalkozó szellemű társaság Alberta tartomány Edmonton városá és a Rocky Mountains között elterülő vidéken járt Anderson vezető utmutatásai mellett. Mindegyik vadász álma a "jávörlopátos" azaz a moose nevé rúnuszarvas volt, ez az impozáns megjelenésű, méltóságeltjes agancsár. Gyöngyöshalászi Takách kettőt ejtett el, ugyancsak két példány jávorszarvast Somssich Gyula.

Amint értesülünk más magyar vadászok indiai és afrikai gyűteményeivel a kanadai vadászok zsákmányait is bemutatják a budapesti Városliget Szechenyi szigetén épült Mezőgazdasági Múzeumban május elején megnyitott vadászkiállításon.

MEGOLDOTTAK AZ ÖRKOMOGGÁS PROBLÉMÁJÁT?

Allan és Wilhelm tókói egyetemi tanárok nyilvánosan bemutatnak egy készüléket, amely megközelíti az örökmozgás problémájának megoldását. Ez a készülék folyékony héliumgázban felüggesztett ólomgolyókból áll, amely kétszáz amperes villanyáramot fejleszt szakadatlanul, majd minden energiafogyasztás nélkül.

GRAMOFONOK, HANGSZEREK, ORÁK, ÉKSZEREK, SZOLINGENI BOROTVÁK
KERJEN NAGY ARJEGYZÉKET
OLD COUNTRY
„DIANA” Sósbornesz és óhazai „Rózsa” Paprika
MAGYAR COLUMBIA LEMEZEK
VEZÉRKÉPVISELETE
LEMEZEK DARABJA 60 cent. KERJEN ARJEGYZÉKET.
PÉNZKÜLDÉS! Távirati díj csak 50c.
Hajójegyeket részletfizetésre adunk!
Telepítés, Föld Eladás!
“ADRIA”
KERESKEDelmi, UTAZÁSI ÉS TELEPÍTÉSI TÁRSASÁG
645 Main Street 1. emelet. WINNIPEG, Man.

MIÉRT SZENVED??
Amikor természetes uton könnyen gyógykezelhető baját a legjobb gyógynövények használata által. — Gyomor, sziv, tüdő, vese, hólyag, ideg, rheuma, gyengeség női betegségek férfi bajok vagy bármilyen betegségben szenved, írjon azonnal ingyenes felvilágosítási könyvért.
HERBARIA TEA
645 Main Street. Room 106. WINNIPEG, Man.

Keletkanadában
Pénzküldésért teljes felelősséget vállalok.
HAZAK, FARMOK STB., ADÁS-VÉTELÉNT INTÉZTÉSSE VELEM
Bármilyen ügye-bajja dolgaiban forduljon hozzám:
LOUIS SZABO
BOX 244 14 Crowland Str. Welland, Ont.
A „CANADIAN NATIONAL RAILWAY EXPRESS” magyar megfizetője.

PÉNZ
KÜLDÉS A VILÁG BARMELY RÉSZÉRE POSTAN VAGY BORGONYVILEG — HAJÓJEGYEK ELADÁSA AZ ÖSSZES VONALAKRA EREDETI ÁRAKON
4% KAMATOT FIZETUNK MEGTÉTEKRE NEGYEDÉVI EL SZÁMOLÁSSAL
THE HARBOR STATE BANK
Alapította: EMIL KISS,
4th Ave. 9th St., NEWYORK